

Irunya8888@mail.ru

Предпосылки создания форума стран-экспортеров газа.

Аннотация. Рассмотрены и проанализированы предпосылки создания Форума стран-экспортеров газа. Главным образом автор анализирует факторы, которые стали следствием развития современной газовой отрасли и способствовали объединению стран-экспортеров природного газа. Делается акцент на позицию России как одного из основных производителей газа в вопросе создания Форума. Автор пытается определить задачи, реализация которых стала одной из причин консолидации производителей газа.

Ключевые слова: рынок газа, страны-производители, страны-потребители, сжиженный газ, спрос, предложение, ценообразование.

Beschasna I., graduate student of the department of international relations Oles Honchar Dnipropetrovsk national university (Dnepropetrovsk, Ukraine), E-mail: Irunya8888@mail.ru

The background of gas exporting countries forum.

Abstract. Now creating a new global energy market, and it is connected with natural gas. The creation of this market brings new opportunities and risks, creating new interdependencies and geopolitical association and will have a far-reaching impact on the world economy. As natural gas will become the subject of international trade, it becomes a decisive factor in satisfaction of many pressing needs

The activities of international organizations plays a central role in the international energy security and balance in the distribution of natural resources. Particular relevant today is the integration of countries - producers and countries - exporters of natural resources. Among such communities should note the work of the Forum countries - exporters gas (GECF).

In the article reviewed and analyzed the background of creation of Gas Exporting Countries Forum. The main focus is made by the author on the factors that were the result of the development of modern gas industry and contributed to the unification of the exporting countries of natural gas. Emphasis on Russia's position as a major gas producer in establishing Forum. The author tries to define the tasks, the realization of which has been one of the reasons for the consolidation of gas producers. Also consider restrictions that prevent the formation of the organization of gas producers.

Key words: natural gas market, producer countries, consumer countries, liquefied gas, demand, proposal, pricing.

УДК 323

Брехаря С. Г.

кандидат політичних наук, науковий співробітник
Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України
(Київ, Україна), E-mail: visnukDNU@i.ua

ПОЛІТИЧНЕ НАСИЛЛЯ ЯК АТРИБУТ ВЛАДИ

Анотація. Проаналізовано головні теоретичні уявлення про роль і специфіку використання політичного насилля в процесі завоювання, утримання і використання влади та дефіцитних ресурсів. Підкреслено особливе значення для державної влади монополії на легітимне застосування примусу в процесі реалізації владних відносин.

Ключові слова: політичне насилля, влада, держава, легітимність.

Аналізуючи більшість класичних і сучасних праць з теорії політичного насилля можна помітити постійне намагання дослідників розглядати даний феномен в якості інструменту владних відносин. В значній мірі, це пов'язано з тим, що протягом людської історії насилля було найпоширенішим засобом боротьби за владу та матеріальні ресурси, а владні відносини, у свою чергу, були відображенням системи засобів за допомогою яких суб'єкту вдавалося реалізувати свою волю стосовно об'єкта влади. Саме тому, в межах сучасної політичної науки значна кількість спроб концептуалізації політичного насилля здійснюється на основі його органічної єдності з поняттям «влади». Будь-яка система владних відносин характеризується відкритим або латентним зіткненням протилежних інтересів та протиборством

соціально-політичних сил, дії яких спрямовані на досягнення несумісних цілей. В переважній більшості випадків, суб'єкт влади не завжди може розраховувати на добровільне підкорення власній волі тому, що владні відносини набувають асиметричного і конфліктного характеру через нерівність між суб'єктом та об'єктом, що й стає головною причиною застосування різноманітних форм насилля і примусу. Таким чином, метою даної статі є вивчення головних теоретичних підходів до розуміння специфіки використання методів політичного насилля в процесі боротьби за владу, її утримання, використання і захисту.

В історії політичної думки сформовано велику кількість теорій, які пояснюють систему владних відносин через призму підкорення, примусу і насилля. Традиція розглядати політичне насилля як засіб влади започаткована в роботах античних мислителів і поглиблена в ідеях Н. Макіавеллі, Т. Гоббса, М. Вебера, Е. Гідденса. Саме відомий італійський мислитель Н. Макіавеллі постійно наголошував на тому, що реалізація державної влади просто неможлива без засобів примусу і насилля. Держава, в його розумінні, має повне право використовувати силові засоби для досягнення результату – порядку, підкорення і загального блага. Т. Гоббс, був одним із перших дослідників в історії політичної думки, якому вдалося охарактеризувати силовий примус в якості законного способу соціально-політичного управління. В рамках його підходу, держава розглядається в якості головного політичного інституту, який монополізує насилля та повинен захищати суспільство і встановлювати норми правопорядку. В таких умовах, насилля перетворюється на невід'ємну складову державної влади.

Мислителі цієї епохи прагнули зрозуміти межу між насилля і законом (правом). Для представника емпіричного напрямку Дж. Локка політичне насилля було необхідною умовою функціонування влади, законів і покарання за правопорушення. Він розглядає феномен насилля як ключову складову суспільно-політичної еволюції людства. В цьому контексті, суспільний договір між індивідами сприяв інституціоналізації і впорядкуванню примусу, а отже і легітимізації норм соціального існування. Саме тому, єдиною прийнятною формою політичного насилля для Дж. Локка є державна система політико-правового регулювання, примусу і контролю. Більшу увагу цій проблемі присвятив М. Вебер, в теоретичних доробках якого простежується прагнення об'єднати в єдине ціле такі поняття як «влада» та «насилля». На думку видатного німецького мислителя, насилля і конфлікти у суспільно-політичних відносинах породжені протистоянням між різними за статусом групами, які вдаються до застосування радикальних методів боротьби з метою досягнення власних інтересів. Він вважав, що насилля є головним засобом державної влади і держави як такої. Зокрема він зазначає: «Дати соціологічне визначення сучасної держави можливо лише виходячи з специфіки використання нею, як і будь-яким іншим політичним союзом, засобів фізичного насилля» [1, с.645]. Тому, відповідно до його уявлень, державою може бути лише та людська спільнота, яка в межах певної території претендує (успішно) на монополію легітимного фізичного насилля. Спираючись на це, державу він описував в якості головного інституту володарювання одних людей, чи груп, над іншими, який має спиратися на застосування легітимного фізичного насилля. Прагнучи обмежити і стримати незаконні дії людей органи державної влади вдаються до безпосереднього насилля або погрози його використання з метою регулювання суспільно-політичних відносин. Власну інтерпретацію взаємозалежності між владою і насиллям представили засновники теорії еліт В. Парето та Г. Моска. Вони проаналізували значення насилля в процесі циркуляції еліт і боротьби різноманітних соціальних груп за владу. Це дозволило їм дослідити ефективність головних засобів і форм політичного насилля в процесі боротьби за владу та дефіцитні ресурси.

В сучасній політичній науці традицій розглядати політичне насилля в якості атрибуту влади є дуже популяризованою. Зокрема, В. Денісов в якості насилля розглядає

застосування або погрозу застосування різних форм, методів і засобів прямого або опосередкованого примусу по відношенню до індивідів, груп, класів та держав з метою боротьби та утримання політичної влади і економічного панування [3, с.27]. Він зазначає, що політичне насилля це один із різновидів комунікації, в рамках якої екстремального вираження набувають боротьба і зіткнення протилежних інтересів та цілей суб'єктів суспільних відносин – держав, класів, етносів. Видатний сучасний дослідник Е. Гідденс вивчаючи систему владних відносин помітив, що засоби фізичного примусу відіграють роль невід'ємного елементу реалізації влади. Фактично, таке розуміння політичного насилля базується на його здатності підтримувати певний рівень політичної стабільності і підкорення волі суб'єкта влади. Реалізація влади у формі панування і підкорення передбачає домінування певної соціально-політичної, релігійної чи економічної групи. А. Кугай вважає, що політичне насилля передбачає: «Примусове обмеження свободи волі соціального суб'єкта, що обумовлене діями соціальних сил, які прагнуть здобути, утримати і використати політичну владу з метою встановлення та підтримання певного соціально-політичного ідеалу» [6, с.11]. Тобто, як ми бачимо, насилля, в тій чи іншій мірі, є невід'ємною частиною будь-якого політичного панування. Проте, виникає цілком слушне зауваження: чи завжди, для учасників політичного процесу, насилля є інструментом досягнення певного ідеалу? Скоріше за все, можна говорити про використання елементів політичного насилля для досягнення прагматичних цілей: влади, збагачення, визнання, покарання, залякування.

Дослідники А. Дмитрієв та І. Залисін доводять, що в процесі боротьби за державну владу вирішальну роль відіграє ефективність використання засобів примусу і насилля. Успішною цю боротьбу можна вважати лише в тому випадку, коли суб'єкт насилля володіє достатніми людськими, матеріальними, організаційними, інформаційними та інструментальними ресурсами, які дозволяють йому нейтралізувати дії опонентів [4, с.234]. Схожу точку зору розділяє І. Ліпатов, для якого політичне насилля це, в першу чергу: «Ідеологічно обґрунтована і матеріально забезпечена діяльність класів, націй, соціальних груп, яка спрямована на застосування засобів примусу з метою завоювання, утримання і використання державної влади, а також досягнення політичного панування на міжнародній арені, управління соціальними процесами в класових, групових чи індивідуальних інтересах» [7, с.10]. В такому ж теоретичному руслі трактує політичне насилля російський дослідник А. Мартіросян, для якого політичне насилля – це примус, який використовується для пригнічення особистісних бажань і конструктивних прагнень особистості, як засіб диктування волі суб'єкта з метою отримання влади, її використання, розподілу і захисту [8, с.65]. Навколо даної традиції вибудовував свої теоретичні уявлення про політичне насилля і видатний дослідник Ч. Мілз. Він вказував на органічний і безальтернативний зв'язок між насиллям та владою. Найкращий вираз власної теорії він продемонстрував у своїй відомій фразі: «Будь-яка політика представляє собою боротьбу за владу, а головним виразом влади є насилля» [9, с.104]. Вчення Ч. Мілза про політичне насилля стало основою для значної кількості досліджень з окресленої проблематики. Для В.І. Красікова політичне насилля передбачає завдання фізичної шкоди у формі тортур, вбивства, побиття, вибухів, примусових затримань в процесі володарювання. Відповідно до його уявлень, головне джерело насилля знаходиться у політичному протистоянні між різними соціальними групами в процесі боротьби за владу, престиж і дефіцитні ресурси. Представниця російської політичної думки О. Ковріжних до політичного насилля відносить фізичний примус, який використовують для нав'язування об'єкту власної волі з метою оволодіння, використання і захисту влади. Б. Капустін поєднує між собою поняття «політики», «влади» і «насилля». «Виходячи з того, що природою політики є влада, яка спирається на інструменти насилля, то політика є завжди насильницькою» – вважає він [5, с.6]. Відповідно до його позиції, політичне насилля не можливо відокремити від поняття

«влади», бо саме владні відносини передбачають панування однієї волі над іншими. Отже, Для даної групи дослідників, насилля завжди виступає засобом боротьби за владу, в першу чергу, державну.

Будь-яке політичне насилля, незалежно від його джерел, форм і причин, потребує обґрунтування та виправдання для досягнення певного рівня легітимності. В цьому сенсі показовими є слова Девіда Аптера: «Люди не здійснюють політичного насилля поза межами визначеного дискурсу. Їм необхідно переконати себе та інших вдатися до такої діяльності» [10, р.2]. На сучасному етапі суспільно-інформаційного розвитку ключову роль в цьому процесі відіграють ЗМІ, Інтернет, релігійні норми, традиції, які дозволяють спотворювати факти, викривлювати інформацію і обґрунтовувати легітимність насилля на рівні публічного дискурсу через встановленні канали комунікації. Саме тому, головною характеристикою державного насилля є рівень його легітимності. Засобами легітимізації таких дій держави можуть виступати релігійні, ідеологічні, раціональні, культурні чи соціально-економічні переконання, які використовують для обґрунтування і виправдання необхідності застосування насилля в процесі досягнення бажаних результатів. Насилля, яке сприймається громадянами в якості незаконного і непотрібного, неотримає широкої підтримки і не матиме достатнього рівня ефективності. Вважається, що інститути влади зможуть ефективно функціонувати лише в тому випадку, якщо вони будуть захищені легітимною силою. Будь-яке насилля може стати легітимним лише після отримання суспільної санкції, яка апелює до норм права і справедливості. Нелегітимне використання сили породжує додаткові джерела політичного насилля, що призводить до порушення очікувань індивідів стосовно впорядкованих міжособистісних відносин. Фактично, будь-яка легітимізація і раціоналізація політичного насилля спрямована на виправдання цілей за ради досягнення яких його використовують. На противагу цим припущенням, деякі ідеологічні і ціннісні течії розглядають насилля, як явище, що знаходить за межами закону і, більше того, здатне зруйнувати встановлені законом гуманні принципи співіснування.

Специфіка використання політичного насилля в процесі боротьби за владу, в значній мірі, залежить від типу політичної системи (і її стабільності), соціально-класової і культурно-освітньої структури суспільства, нормативно-ціннісних переконань громадян. Держави зі стабільними політичними системами вкрай рідко вдаються до методів необґрунтованого, масового насилля. Натомість, держави із нестабільними режимами і низьким рівнем легітимності схильні значно частіше використовувати примусові засоби реалізації влади. Однак, суттєвим недоліком такого засобу реалізації влади, як насилля є непередбачуваність його результатів, неконтрольованість, ірраціональність, висока соціальна ціна, необмеженість масштабу та інтенсивності. В умовах авторитарного правління, насилля перетворюється на основний засіб, за допомогою якого держава регулює соціально-політичну поведінку окремих індивідів та груп. Використання насильницьких засобів, процесі реалізації влади, посилює авторитарні тенденції в державі і підвищує соціально-політичну напругу в суспільстві, вибух якої може стати причиною ще більшої конфронтації і конфліктів із застосуванням сили, що акумулює в собі головну небезпеку для демократичних інститутів, традицій, механізмів та принципів. У випадку застосування необґрунтованого насилля відбувається звуження політичного простору, що зменшує можливість для повноцінного досягнення цілей учасниками конфлікту. В умовах демократичного політичного режиму насилля, також відіграє важливу роль, однак, його використання обмежене суворими правовими і моральними нормами, а більшість учасників політичного процесу не вважають за необхідне вдаватися до використання радикальних засобів боротьби. Саме тому, непотрібно ідеалізувати ефективність політичного насилля в якості інструменту реалізації влади, оскільки в довгостроковій перспективі воно не здатне гарантувати суспільний консенсус.

Канадсько-американський психолог Гарвардського університету С. Пінкер стверджує, що протягом усієї людської історії ми можемо спостерігати постійне зменшення інтенсивності і масштабів насилля, а отже, не дивлячись на удосконалення зброї, ми зараз живемо у найбезпечнішу епоху. Причину скорочення насилля він вбачає в гуманітарній революції європейського Просвітництва, яка збільшила роль людського розуму, раціональності, гуманізму, освіченості і морального розвитку людства. Поширення в XVI столітті централізованих держав призвело до своєрідної «націоналізації насилля», появи ефективних силових структур, а отже і скорочення політичних суб'єктів, які могли б його використовувати. Тому, С. Пінкер пов'язує зниження політичного насилля з розвитком сучасної держави і встановлення монополії на застосування сили [11]. Централізація держави дозволила монополізувати та інституціоналізувати насилля, а пізніше, замінити його нефізичними, опосередкованими формами примусу і покарання. В подальшому до запропонованих С. Пінкером факторів зменшення насилля можна додати поширення філософських і релігійних течій, скасування тортур, рабства, смертної кари, розвиток інформаційних, транспортних та індустріальних технологій, становлення демократії і прав людини. На думку іншого дослідника А. Гусейнова, переломним етапом в політичній історії людства стало формування традиції обмеження насилля між племенами на основі закону таліона, який передбачав легітимізацію насилля у формі рівної відплати і був першим проявом пророчійості у застосуванні сили. А. Гусейнов вважає, що це дозволило значно обмежити масштаби насильницьких конфліктів між «своїми» і «чужими» [2, с.8]. Встановлення такого своєрідного морального обмеження у застосуванні насилля сприяло формуванню справедливих підстав для обмеження використання силових засобів, що зрівнювало в правах учасників соціально-політичних відносин.

Висновки. Отже, протягом усієї політичної історії людства насилля відіграло важливу роль в процесі формування держави, боротьби за владу і її легітимізацію, зміни політичних режимів, встановлення норм, правил і підтримки порядку. Підбиваючи підсумки можна зазначити, що розглянута нами теоретичні доробки актуалізують проблему монополії державної влади та її інститутів на легітимне застосування насилля, як інтегруючого і організаційного владного ресурсу. Головною ціллю будь-якої політичної боротьби є завоювання, утримання і використання влади, а насилля представляє собою головний засіб для досягнення даної мети. Це пояснюється тим, що влада завжди спирається на насилля, бо лише останнє зможе підтримувати виконання членами суспільства усіх законодавчих розпоряджень, виступаючи крайнім засобом застосування покарань та санкцій, а прагнення учасників політичного процесу уникнути державного насилля перетворюється на дієвий механізм стабільного функціонування державних інститутів. Окремо варто згадати, що в численних теоретичних доробках, насилля розглядається в якості чинника формування інституту централізованої держави.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Вебер М. Избранные произведения / М. Вебер. – М.: Прогресс, 1990. – 808 с.
2. Гусейнов А. Моральная демагогия как форма апологии насилия / А. Гусейнов // Вопросы философии. – 1995. – № 5. – С. 5-12.
3. Денисов В.В. Философия насилия / В.В. Денисов // Философия и общество. – 2008. – № 1. – С. 39-56.
4. Дмитриев А.В., Зальсин И.Ю. Насилие: социо-политический анализ / А.В. Дмитриев, И.Ю. Зальсин. – М.: РОССПЭН, 2000. – 327 с.
5. Капустин Б. К понятию политического насилия / Б. Капустин // Полис. – 2003. – № 6. – С. 6-26.
6. Кугай А.И. Природа политического насилия и его роль в современном мире: автореферат дис. канд. филос. наук / А.И. Кугай. – М., 1993. – 24 с.
7. Липатов И. Сущность и современные формы политического насилия в современных условиях (философско-социологический анализ): автореф. дис. канд. филос. наук / И. Липатов. – М., 1989. – 21 с.

8. Мартиросян А. Анализ проблемы внутригосударственного политического насилия / Арман Мартиросян // 21-й ВЕК. – 2012. – № 4 (24). – С. 57-72.

9. Межуев В.М. Насилие и свобода в политическом контексте / В.М. Межуев // Полис. – 2004. – № 3. – С. 104-113.

10. Apter D. *The Legitimization of Violence* / D. Apter. – New York: New York University Press, 1997. – 448 p.

11. Madeleine Bunting *Do you agree with Steven Pinker – is violence in decline?* // www.theguardian.com/commentisfree/2011/nov/01/steven-pinker-violence-in-decline.

REFERENCES:

1. Veber, M. (1990) *Izbrannyye proizvedeniya* [Selected Works], Moscow, Progress, 808 p.

2. Gusejnov, A. (1995) 'Moral'naja demagogija kak forma apologii nasilija' [Moral demagoguery as a form of apology for violence] In *Voprosy filosofii* [Problems of Philosophy], Vol. 5, pp. 5-12.

3. Denisov, V.V. (2008) 'Filosofija nasillja' [Philosophy of violence] In *Filosofija i obshchestvo* [Philosophy and Society], Vol. 1, pp. 39-56.

4. Dmitriev, A.V. & Zalyzin, I. Ju. *Nasilie: socio-politicheskij analiz* [Violence: a socio-political analysis], Moscow, ROSSPEN, 327 p.

5. Kapustin, B. (2003) 'K ponjatiju politicheskogo nasilija' [The notion of political violence] In *Polis*, Vol. 6, pp. 6-26.

6. Kugaj, A.I. (1993) *Priroda politicheskogo nasilija i ego rol' v sovremennom mire*, Avtoreferat diss. [The nature of political violence and its role in the modern world. Author's abstract], Moscow, 24 p.

7. Lipatov, I. (1989) *Sushhnost' i sovremennye formy politicheskogo nasilija v sovremennykh usloviyah* (filosofsko-sociologicheskij analiz), Avtoreferat Diss, [Essence and modern forms of political violence in modern conditions (philosophical and sociological analysis). Author's abstract], Moscow, 21 p.

8. Martirosjan, A. (2012) *Analiz problemy vnutrigosudarstvennogo politicheskogo nasilija* [Analysis of the problem of domestic political violence] In *21-j VEK* [21st century], Vol. 4 (24), pp. 57-72.

9. Mezhujev, V.M. (2004) 'Nasilie i svoboda v politicheskom kontekste' [Violence and freedom in the political context] In *Polis*, Vol. 3, pp. 104-113.

10. Apter, D. (1997) *The Legitimization of Violence*, New York, New York University Press, 448 p.

11. Madeleine Bunting *Do you agree with Steven Pinker – is violence in decline?* (2011), available at: www.theguardian.com/commentisfree/2011/nov/01/steven-pinker-violence-in-decline (Accessed 20 February 2015)

Брехаря С. Г., кандидат политических наук, научный сотрудник Института политических и этнонациональных исследований НАН Украины (Киев, Украина), E-mail: visnukDNU@i.ua

Политическое насилие как атрибут власти.

Аннотация. Проанализированы главные теоретические представления о роли и специфике использования политического насилия в процессе завоевания, удержания и использования власти и дефицитных ресурсов. Подчеркнуто особое значение для государственной власти монополии на легитимное применение принуждения в процессе реализации властных отношений.

Ключевые слова: политическое насилие, власть, государство, легитимность.

Breharya S., PhD in political sciences, researcher of I.F. Kuras Institute of Political and Ethnic Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine, E-mail: visnukDNU@i.ua

Political violence as an attribute of power.

Abstract. Analyzed the main theoretical understanding of the role and the specific use of political violence in the conquest, maintenance and use of power and scarce resources. Underlined the particular importance for government monopoly on the legitimate use of coercion in the implementation of power relations.

The main goal of any political struggle is winning, maintenance and use of power and violence is a major tool for achieving this goal. This is because the power is always based on the violence, because only the latter will support the implementation of community members of all legislative directives, speaking last resort application of penalties and sanctions, and political

actors striving to avoid public violence turns into an effective mechanism for stable functioning of state institutions. Specificity use of political violence in the struggle for power, largely depends on the type of political system (and its stability), social class, cultural and educational structure of society, normative beliefs valuable citizens. State with stable political systems rarely resorted to unwarranted methods, mass violence. Instead, the state with unstable regimes legitimacy and low much more inclined to use coercive means of implementing authorities.

Key words: *political violence, power, state legitimacy.*

УДК 342.36:3231.7

Вінникова Н. А.

кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політології

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
(Харків, Україна) E-mail: n.a.vinnikova@karazin.ua

ЛЕГІТИМАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ ПОСТДЕМОКРАТИЧНОГО РОЗВИТКУ

Анотація. *Досліджено особливості легітимації політичних рішень у контексті тенденцій розвитку демократичних режимів. Розкрито вплив суспільно-політичних процесів на творення політичних рішень у рамках концепції «постдемократії». Визначено головні проблеми, які постають перед сучасними формами управління, щодо легітимаційних процедур і практик ухвалення політичних рішень.*

Ключові слова: *політичні рішення, легітимація, постдемократія, глобалізація.*

Технології політичного управління, апробовані національними державами у другій половині ХХ-го століття, більше не є компліментарними до сучасних соціальних процесів. Сфери та важелі впливу транснаціональних корпорацій або наднаціональних інституцій не збігаються ані за масштабом, ані за характером, ані за суб'єктивністю національних політичних еліт. Процес ухвалення рішень щодо суспільних реалій вимагає гнучкіших політичних механізмів, здатних пристосуватися до масштабу проблем, замість того, щоб обмежуватися традиційними рамками.

Серйозним випробовуванням для демократії є глобалізація: коли ухвалення рішень переміщується на наднаціональний рівень влади, громадяни суттєво втрачають вплив на формування політичного курсу. Навіть за умов функціонування повноцінних демократичних механізмів (виборність органів влади, урядова підзвітність, свобода слова) їх застосування є суттєво обмеженим. Елітні кола ухвалюють рішення на користь власних інтересів шляхом використання демократичних інститутів. У державах, де такі тенденції є значними, спостерігаємо поширення політичних криз і трансформацію традиційних уявлень про відносини між суспільством і владою. Водночас кризові явища виявили інституційну слабкість як державних, так і наднаціональних механізмів регулювання, наслідком чого є падіння легітимності ухвалюваних рішень та зниження довіри.

Означені проблеми актуалізували наукову дискусію щодо стану легітимності й демократичної підзвітності політичних систем у розвинених країнах, зокрема в питанні домінування інтересів корпоративних еліт у політичних процесах і згортання демократичних свобод у політичному житті (Х. Арагон [1], Дж. Колон-Ріос [2], Е. Сева [3], К. Торнхілл [4], Дж. Де Файн Ліхт, [5] П. Флемінг [6], Ф. Фукуяма [7]).

Недержавні форми управління створюють серйозні виклики демократичній легітимності. Підзвітність поліцентричних регуляторних режимів на наднаціональному рівні неодноразово піддавалася різкій науковій критиці. Проблемам легітимації політичних процедур у рамках форм глобального управління і міжурядових організацій присвячені роботи У. Бека [8], М. Беквелла [9], Ю. Блека [10], Д. Кириакоса [11], С. Крюгера [12], К. Хард-Лорета [13], А. Шерера [14],